

Jaarverslag 2023

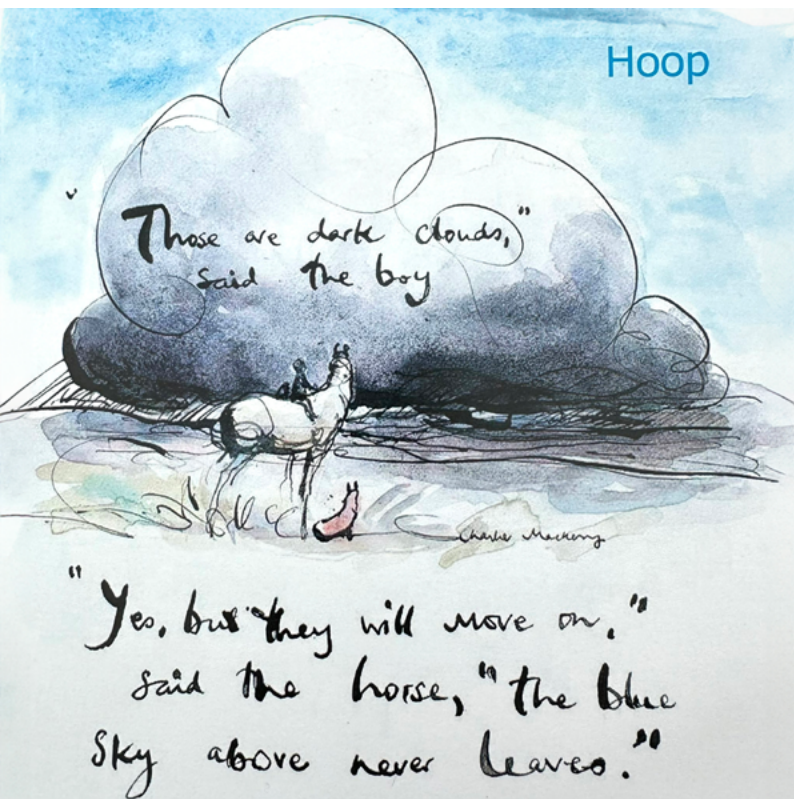
Statenfractie Zuid-Holland

Partij voor
de Dieren

Voorwoord

One tree can start a forest,
One bird can herald spring,
One smile can begin a friendship,
One hand can lift a soul,
One star can guide a ship at sea,
One word can frame the goal,
One sunbeam can light a room,
One candle can wipe out darkness,
One laugh can conquer gloom,
One hope can raise our spirits,
One touch can show you care,
One voice can wake up everybody,
One life can make the difference.
Be that one

Elke keer als we het jaarverslag opstellen zijn we achteraf weer verbaasd hoeveel we gedaan hebben. De fractie heeft fractieondersteuners, die helpen met het voorbereiden van de commissievergaderingen en deelnemen aan de fractievergaderingen. De besluitvorming over zaken wordt gezamenlijk binnen de fractie genomen. 'Teamwork makes the dream work'. Samen hebben we ons met veel passie ingezet voor dieren, natuur, milieu, kwetsbare groepen in de samenleving en een duurzame en gezonde samenleving. Elk jaar kiest de provinciale fractie van de Partij voor de Dieren een thema dat als leidraad dient voor de begrotingsbespreking en als inspiratie voor een kerstkaart. Dit jaar was het thema 'Hoop' en werd vormgegeven in een kaart met een tekst uit het boek 'De jongen, de mol, de vos en het paard'. Met in de binnenkant van de kaart het gedicht van BJ Gallagher 'One tree can start a forest'. De kaart is gestuurd naar alle Provinciale Statenleden, de leden van Gedeputeerde Staten, de griffiemedewerkers en aan diverse maatschappelijke organisaties en mensen met wie de fractie samenwerkt. We blijven ons met verstand, gevoel en compassie inzetten voor dierenwelzijn, natuur en milieu.

Namens de Partij voor de Dieren Statenfractie Zuid-Holland

Carla van Viegen - Fractievoorzitter

September 2023

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Onze fractie	4
Dierenwelzijn	5
Natuur	9
Klimaat en Milieu	12
Landbouw	15
Ruimte	19
Wonen en Infrastructuur	23
Economie	27
Maatschappij	29
P&C-cyclus	32
Overig	33
Persberichten	37

Onze fractie

Tijdens Provinciale Statenverkiezingen op 15 maart heeft de Partij voor de Dieren gewonnen, de fractie is gegroeid van twee naar drie zetels. De fractie bestond in 2023 uit de volgende mensen:

- **Carla van Viegen:** fractievoorzitter, lid commissie Landelijk Gebied (LG), lid fractievoorzittersoverleg (FVO);
- **Hanke Hoogerwerf:** Statenlid (van september tot en met december 2023 met tijdelijk ziekteverlof), lid commissie Ruimte en Milieu (RM), lid commissie Externe Relaties (ER), lid commissie geloofsbriefjes;
- **Joeri Oudshoorn:** Statenlid (maart 2023), lid commissie Energie en economie (EE), lid commissie van de rekening (COR), lid Randstedelijke Rekenkamer;
- **Kirsten Weitering:** fractievertegenwoordigster (vanaf juni 2023), lid commissie Bereikbaar en Wonen (BW);
- **Robert Jan Vonk:** Statenlid vervangend (september tot december 2023), fractievertegenwoordiger (vanaf mei 2023), lid commissie Bestuur, maatschappij en Middelen (BMM); lid commissie RM (tijdens tijdelijk Statenlidmaatschap);
- **Lisa Klompenhouwer:** fractiemedewerkster, fractieondersteuner commissie LG
- **Renate Mols:** fractievertegenwoordigster, lid commissie BMM (oktober tot december 2023), fractieondersteuner commissie EE (juni tot september 2023);
- **Sabrina van der Peppel:** fractieondersteuner commissie LG;
- **Kirsten Schuil:** Fractiemedewerkster (freelance) Social Media en Persberichten (mei 2023).

Dierenwelzijn

Commerciële bijenkasten in de Biesbosch

In opdracht van de provincie Zuid-Holland is er een onderzoek ingesteld door EIS/Naturalis over bijen en de reuzebalsemien én de concurrentie tussen honingbijen en wilde bestuivers in de Biesbosch. Naar aanleiding van dit onderzoek heeft de provincie een handelingsperspectief bijen en balsemien in de Biesbosch opgesteld. Het blijkt dat een paar duizend! (2100 in 2020) commerciële bijenkasten met honingbijen zijn geplaatst net buiten het Natura 2000 natuurgebied de Biesbosch. In de Biesbosch komt de Reuzenbalsemien veel voor. Deze hoort niet thuis in de Biesbosch, het is een exoot, maar de honingbijen houden er veel van. Kennisinstituut EIS heeft onderzocht of de honingbijen de wilde bijen en de hommels in de weg zitten en dat blijkt zo te zijn. De commerciële bijenkasten brengen schade toe aan de Natura 2000-gebieden, wat bij de Wet Natuurbescherming is verboden. Statenfractie Partij voor de Dieren heeft hierover meerdere keren schriftelijke vragen gesteld. Zie [Technische vragen commerciële bijenkasten en reuzebalsemien in de Biesbosch](#) en [Aanvullende technische vragen Handelingsperspectief Bijenkasten en Reuzenbalsemien in de Biesbosch](#). De fractie wilde vooral weten hoe het aantal commercieel gehouden bijenvolken verminderd kan worden. Pas in 2029 zal een instructieregel toegevoegd kunnen worden aan de omgevingsverordening, zodat een registratieplicht van commerciële bijenkasten ingevoerd kan worden. Daarnaast vroeg de fractie zich af of de Reuzenbalsemien bestreden wordt. Vanaf zomer 2023 werd een begin gemaakt met intensieve bestrijding van de Reuzebalsemien.

Soortenbescherming

De Partij voor de Dieren wil dat het provinciebestuur van Zuid-Holland vrij levende dieren in Zuid-Holland veel beter gaat beschermen en heeft daartoe een 15-tal voorstellen ingediend tijdens de behandeling van de Herziening Omgevingsbeleid ten aanzien van Soortenbescherming tijdens de vergadering van Provinciale Staten maart 2023. De reden is dat de provincie in de afgelopen jaren honderdduizenden dieren heeft laten afschieten, terwijl er andere niet-dodelijke en meer diervriendelijker maatregelen voorhanden zijn om problemen op te lossen. De Partij voor de Dieren wil af van het massaal doden van dieren via vrijstellingen en ontheffingen. We moeten ons vooral inzetten op een andere inrichting van het landschap en een betere bescherming, die zorgt voor een natuurlijk evenwicht, inclusief predatoren. Hiervoor is een verandering in denken en doen nodig. De fractie vindt dat het college zich onvoldoende realiseert hoeveel schade de mens toebrengt aan hún leefomgeving en rechtvaardigt te gemakkelijk om dieren te doden, omdat ze schade zouden toebrengen aan menselijke eigendommen. Ook hier moeten we 'bouwen met de natuur' in plaats van bestrijden en doden! De Statenfractie Partij voor de Dieren heeft meerdere wijzigingsvoorstellen (moties / amendementen) ingediend. Helaas heeft geen enkel wijzigingsvoorstel het gehaald. Aan het einde van haar bijdrage, heeft Fractievoorzitter Carla van Viegen 1 minuut stilte gevraagd voor de vrij levende dieren.

De volgende amendementen en moties zijn ingediend:

[Amendement: Geen lokmiddelen en lokgeluiden bij de jacht toestaan](#)

[Amendement: Geen nulstand vossenpopulatie](#)

[Amendement: Betere bescherming van bevers](#)

[Amendement: Haal de egel van de vrijstellingslijst](#)

[Amendement: schrappen vrijstellingslijst](#)

[Motie: Schriftelijke onderbouwing toepassing escalatieladder](#)

[Motie: Schadevergoeding mogelijk zonder verplicht ondersteunend afschot](#)

[Motie: Faunabeheerplannen maximaal 6 jaar](#)

[Motie: Betere bescherming bever](#)

[Motie: Inzet op ecologisch systeemherstel bij aanpak wijdverbreide invasieve exoten](#)

[Motie: Vrije migratie damherten](#)

[Motie: Geen populatiebeheer reeën](#)

[Motie: Geen jaarrond beheer Ganzen](#)

[Motie: Bescherming leefgebied egel als icoonsoort](#)

[Motie: Financiële ondersteuning wildopvangcentra Zuid-Holland](#)

Vossen en meeuwen in het Havengebied

De Partij voor de Dieren Zuid-Holland heeft schriftelijke vragen gesteld aan het provinciebestuur over het Havenbedrijf, die de oorlog heeft verklaard aan de vos in verband met de teruggang van de meeuwenstand in het havengebied van Rotterdam.

Het havengebied huisvest al sinds oudsher de belangrijkste meeuwenkolonies van Europa. Meeuwen zijn erg honkvast en moeilijk te verplaatsen. Het is belangrijk dat deze gebieden goed worden beschermd. Voor zover bekend bestrijdt het Havenbedrijf sinds 2005 al meeuwen in het havengebied van Rotterdam en heeft daarvoor vergunningen aangevraagd en gekregen van de provincie Zuid-Holland. De Partij voor de Dieren wil weten wat de impact van deze jarenlange bestrijding door het Havenbedrijf is voor de gunstige instandhouding van meeuwen. Het Havenbedrijf wil nu een vergunning om vossen naast overdag ook in de

nacht te kunnen doden en geven de vos de schuld van de teruggang van de meeuwenstand. Daarnaast heeft het Havenbedrijf doelstellingen geformuleerd om de biodiversiteit de ruimte te geven in het havengebied. De vos is een cruciale schakel in het ecosysteem. Een belangrijk onderdeel van het voedsel bestaat uit konijn. De afgelopen jaren zijn in het havengebied ook vele duizenden konijnen afgeschoten. Dit is de wereld op zijn kop. Het natuurlijk evenwicht in het havengebied moet worden hersteld om de biodiversiteit de ruimte te geven. De Partij voor de Dieren vindt dat het Havenbedrijf zelf maatregelen moet treffen om de meeuwenkolonies weer ruimte te geven in het gebied, ook al gaat dit ten koste van verdere economische ontwikkeling. Zie hier de [Schriftelijke vragen bestrijding vos in Havengebied Rotterdam](#).

Werkbezoek Rotterdamse Haven, september 2023

Wildopvangcentra in Zuid-Holland

De wildopvangcentra in Zuid-Holland staan voor grote uitdagingen als gevolg van financiële problemen. Door het sluiten van centra, zoals de Vogel- en wildopvang Delft, wordt de druk op de overgebleven wildopvangen alleen maar groter. Tijdens de Statenvergaderingen van de provincie Zuid-Holland in maart en mei van dit jaar heeft fractievoorzitter van de Partij voor de Dieren in Provinciale Staten van Zuid-Holland, Carla van Viegen, opnieuw gevraagd naar structurele financiering voor wildopvangcentra en dierenambulances. Zie hier de vragen Partij voor de Dieren | Mondelinge vragen Financiële nood bij wildopvangen en dierenambulances. Ook schriftelijke vragen zijn gesteld Partij voor de Dieren | Schriftelijke vragen naar aanleiding berichtgeving Vogelasiel Leidse Regio. Het college ziet wildopvang echter niet als een provinciale taak, maar als een maatschappelijke functie. De provincie vindt dat ze haar verantwoordelijkheid neemt door in te zetten op preventie met het versterken van het leefgebied van dieren. Wel wil de provincie wildopvangcentra samenbrengen voor betere samenwerking en kennisuitwisseling. Ze krijgen daarvoor gezamenlijk een eenmalige impuls van €50.000, maar dit bedrag is ontoereikend om de wildopvangcentra te redden. Een jaarlijkse vaste bijdrage van de provincie is nodig om het voortbestaan van de wildopvangcentra te waarborgen. De fractie heeft het [Amendement: Financiële ondersteuning dierenambulances](#) ingediend. Dit amendement is helaas verworpen.

Stop de wrede ganzenvergassing

In juni 2023 zijn bij Kinderdijk in Zuid-Holland 1100 ganzen vergast in opdracht van de provincie Zuid-Holland. De Statenfracties Partij voor de Dieren, SP en D66 hebben hun afschuw uitgesproken over deze wrede en zinloze massale doding van dieren en hebben vragen gesteld aan het provinciebestuur, [Schriftelijke vragen massale vergassing ganzen Kinderdijk](#). De fractie wilde weten hoeveel ganzen per soort er in de afgelopen vier jaar in Zuid-Holland zijn vergast en hoeveel ganzen er op andere wijze zijn gedood. Daarnaast heeft de fractie gevraagd naar een overzicht van de totale aantallen gedode ganzen per soort in de afgelopen vier jaar. Vergassing van ganzen is een pijnlijke en dieronwaardige dodingsmethode die zorgt voor veel angst, stress en pijn en een langzame verstikkingsdood. Er wordt in het geheel geen rekening gehouden met de behoeftes en gevoelens van dieren. Het gaat om weerloze, veelal jonge dieren die in de rui zijn en niet kunnen vliegen. Ganzen hebben hechte familiebanden, die zo op wrede wijze worden verbroken. Door de angst en pijn vertrappen ze elkaar in de gaskar, wat nog meer leed veroorzaakt. De maatschappelijke weerstand tegen ganzenvergassing is groot en de Partij voor de Dieren wil dat het provinciebestuur gaat inzetten op het doel van minder schade in plaats van populatiebeheer, zoals een andere inrichting van het landschap dat minder aantrekkelijk is voor ganzen en verjaging met drones en lasers. Er is al wetenschappelijk vastgesteld dat deze methodes effectief zijn.

Onze fractie heeft ook schriftelijke vragen gesteld over de volgende onderwerpen ten aanzien van in vrijheid levende dieren:

[Technische vragen Soortenbescherming egel en kleine marterachtigen](#)

[Schriftelijke vragen Grote militaire oefening natuurgebied Hoeksche Waard tijdens vogelbroedseizoen en draagtijd ree en damhert.](#)

[Mondelinge vragen Maatregelen vogelgriep bij in vrijheid levende dieren](#)

[Schriftelijke vragen over de Aziatische hoornaar in Zuid-Holland](#)

Natuurherstel

Voor de Partij voor de Dieren is het allerbelangrijkste dat de natuur wordt hersteld en nog beter dat er meer natuur ontwikkeld gaat worden en de gebieden met elkaar worden verbonden, zodat de natuur robuuster gaat worden. De situatie is urgent en maatregelen zijn hard nodig. De ecologische autoriteit heeft zijn oordeel gegeven over de natuurdoelanalyses van Nieuwkoopse Plassen oa., waarin de conclusie luidt dat ecologische kennis over de habitattypen en werkelijke depositie op die gebieden ontbreekt. De Partij voor de Dieren heeft vragen gesteld en in de beantwoording geeft de provincie aan dat wél veel informatie beschikbaar is of binnenkort wordt verwacht: [Schriftelijke vragen over Zuid-Hollandse natuurgebieden in gevaar door stikstof en hoeveelheid water](#). Er zijn een tweetal adviezen binnen gekomen van de ecologische autoriteit over Natura2000-gebied Meijndel & Berkeheide, ook hier is weer een gebrek aan kennis. De fractie wilde weten wat de gevolgen zijn van de adviezen van de ecologische autoriteit op het verloop en planning van de gebiedsprogramma's, en, meer algemeen, hoe kan een programma voor natuurherstel opgesteld worden, terwijl er een gebrek aan ecologische kennis is over die gebieden waar natuurherstel noodzakelijk is?

Agenda Zuid-Holland Natuurinclusief

De Statenfractie Partij voor de Dieren vindt de keuze voor een integrale aanpak voor een natuur-inclusief Zuid-Holland een start voor het broodnodige ecologische herstel van onze

provincie en het stoppen van rooibouw en uitputting van het ecosysteem. In de agenda wordt gesproken over 'het benutten van natuurlijke kansen' en 'de natuur te benutten om problemen op te lossen' tot 'De natuur levert ons tal van diensten'. Het belang van natuur wordt uitgedrukt in het nut dat het heeft voor mensen. Wat hier ontbreekt is een besef van de intrinsieke waarde van de natuur, waarbij we erkennen dat de natuur op zichzelf haar eigen waarde heeft, ongeacht of deze waarde nuttig kan zijn of benut wordt door mensen. De fractie heeft de Gedeputeerde gevraagd hoe de intrinsieke waarde van de natuur in de agenda een plaats kan krijgen? Met andere woorden, op welke wijze kan het beleid meer ecocentraal in plaats van menscentraal worden uitgewerkt? In de agenda wordt erkend dat het niet goed gaat met de biodiversiteit en de contouragenda natuur-inclusief is een hulpmiddel voor herstel van biodiversiteit in Zuid-Holland. De Partij voor de Dieren heeft het volgende aan het college meegegeven; als je biodiversiteit wilt herstellen, dan moet je eerst weten hoe het daarmee gesteld is. Komt er een nulmeting? Is bekend wat precies de biodiversiteitsopgave is voor Zuid-Holland? Is nu voldoende bekend met welke soorten het slecht gaat in Zuid-Holland? Weten wat er is en hoe het daar mee gaat is ook van belang om de basiskwaliteit natuur (BKN) te kunnen bepalen, want deze moet in Zuid-Holland nog vorm gaan krijgen. De fractie heeft vervolgens aanvullende kritische vragen gesteld, zie [Technische vragen Contouragenda Natuurinclusief Zuid-Holland](#).

Nationaal Park Hollandse Duinen

De Statenfractie Partij voor de Dieren Zuid-Holland heeft in haar bijdrage in het debat over draagkrachtonderzoek Nationaal Park Hollandse Duinen zich zeer kritisch geuit over de recreatiedruk en de gevolgen voor de kwetsbare natuur. Beheerders geven aan dat vooral in de duingebieden problemen zijn met de ecologische draagkracht en in de overgangszone van Den Haag. Onder draagkracht van de natuur verstaan we het maximale aantal bezoekers dat een gebied aan kan zonder dat het negatieve effecten heeft voor de natuur (bijv. vervuiling, schade of verstoring van flora en fauna of verlies van biodiversiteit). De fractie heeft de Gedeputeerde gevraagd tegen welke intensiteit van bezoekers en vormen van recreatief gebruik de beschikbare natuur in Nationaal Park bestand is, zonder dat dit tot negatieve effecten leidt? De ecologische draagkracht wordt overschreden, maar ook inwoners geven aan overlast te ervaren vanwege recreatie en toerisme. Voor de Partij voor de Dieren heeft het prioriteit om dit Natura2000-gebied beter te beschermen, ook naar de toekomst toe om de balans te herstellen. De fractie heeft een viertal aanbevelingen meegegeven aan het college: ten eerste de opgave van extra natuur en recreatie. Wat betreft nieuwe natuur betreft het vooral een provinciale taak en verantwoordelijkheid. De fractie ziet graag dat het college hiervoor een concreet plan ontwikkelt. Ten tweede inzet van instrumenten om de recreatiedruk te verminderen in de kwetsbare natuurgebieden en de balans te herstellen. De Partij voor de Dieren heeft GS gevraagd optimaal gebruik te maken van de provinciale instrumentenkoffer en maximaal gebruik te maken van fiets en OV. Ook heeft de fractie aangegeven dat het nodig is nieuwe recreatiebuffers te creëren en heeft het college gevraagd om hier actief mee aan de slag te gaan vanuit de ruimtelijke ordeningstaak. Als laatste het uitwerken van een ontwikkelstrategie bezoekersmanagement; dit is vooral aan de gemeenten en de terreinbeheerders. De grens aan bezoekersaantallen is bereikt. De Partij voor de Dieren Zuid-Holland is blij met de plannen voor zoneringsgebieden in de duingebieden, die Dunea en SBB hebben opgesteld en gaan ervan uit dat er ook een samenhangend plan voor het gebied komt. Aansluitend heeft de Statenfractie vragen

gesteld over het Natura 2000-gebied Meijndel & Berkheide als deel van het Nationaal Park
Hollandse Duinen, zie hier [Schriftelijke vragen Informatie telslangen Meijndel](#)

De volgende schriftelijke vragen zijn gesteld ter verbetering van natuur:

[Schriftelijke vragen Natuurcompensatie Tweede Maasvlakte](#)

[Schriftelijke vragen moerasbos Den Haag](#)

[Schriftelijke vragen Zuid-Holland minst groene provincie](#)

Klimaat en Milieu

Klimaatadaptatie en KNMI-scenario's

Op maandag 9 oktober heeft het KNMI 23 klimaatscenario's aangeboden aan Minister Mark Harbers van Infrastructuur en Waterstaat. Hieruit blijkt dat in alle scenario's de temperatuur en de zeespiegel stijgt, de zomers droger en de winters natter worden en er zwaardere buien ontstaan. KNMI, Unie van Waterschappen en Minister Harbers noemen dat al in de komende jaren aanvullende besluiten nodig zijn om Nederland, en kustgelegen gebieden zoals Zuid-Holland, beter voor te bereiden op de gevolgen klimaatverandering later deze eeuw. De Statenfractie Partij voor de Dieren Zuid-Holland heeft de volgende schriftelijke vragen hierover ingediend: [Schriftelijke vragen Klimaatadaptatie – Klimaatscenario's KNMI](#)

Chemours

Na de hoorzitting met Chemours was het voor de Partij voor de Dieren duidelijk: Chemours moet stoppen met het lozen van kankerverwekkende stoffen in het milieu. Om dat te bereiken heeft de partij samen met andere provinciale fracties moties ingediend om de provinciale vergunning van Chemours in te trekken en de fabriek stil te leggen totdat duidelijk is dat deze geen PFAS meer uitstoot. De Partij voor de Dieren wil dat er met juridische experts gezocht wordt naar mogelijkheden om (toch) de vergunning in te trekken van Chemours. Daarnaast pleit de partij om extra experts in te schakelen om te onderzoeken of de fabriek stilgelegd kan worden, zolang deze nog steeds de schadelijke PFAS uitstoot. [De Motie: Stilleggen fabriek Chemours](#) en [Motie: Intrekking vergunning Chemours](#) zijn aangenomen.

Daarnaast wil de Partij voor de Dieren dat er onderzoek plaatsvindt in de wijde omgeving van Chemours naar de effecten van de vervuiling op flora fauna en de biodiversiteit. De Partij voor de Dieren maakt zich grote zorgen over de effecten van de vervuiling door Chemours in de omgeving voor flora en fauna en de gevolgen ervan voor de biodiversiteit. De provincie heeft een belangrijke taak ten aanzien van de bescherming van de volksgezondheid en de bescherming van flora en fauna en het verbeteren van de biodiversiteit. De gezondheid van mens en dier moeten boven de economische belangen worden gesteld en de vervuiling moet stoppen. De partij heeft de [Motie: Onderzoek effecten flora, fauna en biodiversiteit](#) ingediend om een onderzoek te laten uitvoeren naar de effecten van de PFAS en GenX vervuiling in de wijde omgeving van Chemours voor flora, fauna en de biodiversiteit. Het provinciebestuur heeft toegezegd om het RIVM te vragen dit onderzoek uit te voeren. Daarom is de motie aangehouden. Ook heeft de Statenfractie de [Schriftelijke vragen PFAS in zeeschuim en zeelucht](#) langs de kust ingediend.

Waterkwaliteit

Op Nationale Kraanwaterdag, die dit jaar viel op 27 september, heeft de Partij voor de Dieren aangekondigd dat zij schriftelijke vragen zal stellen aan het college in alle waterschappen in Nederland waar ze vertegenwoordigd zijn (16 van de 21 waterschappen). Ook de Partij voor de Dierenfracties in de provincies Noord-Holland, Zuid-Holland, Gelderland, Flevoland, Noord-Brabant en Limburg doen mee. De vragen gaan over de waterkwaliteit en het behalen van Europese richtlijnen, evenals het recente advies van de Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur (Rli) met betrekking tot de Kaderrichtlijn Water (KRW). Zie hier de [Schriftelijke vragen Kwaliteit Oppervlaktewater op Nationale Kraanwaterdag](#). Ook heeft de fractie met andere partijen de [Schriftelijke vragen Beleidsadvies waterkwaliteit in Nederland](#) ingediend. Op 11 mei heeft de Raad voor Leefomgeving en Infrastructuur (Rli) haar beleidsadvies “Goed Water Goed Geregeld” aangeboden aan Minister Harbers. Hierbij waarschuwt Rli dat slechts een beperkt percentage van de Nederlandse wateren verkeert in een goede toestand. Ook het water in Zuid-Holland voldoet niet aan de normen voor waterkwaliteit. Rli concludeert dat met het huidige Nederlandse beleid de KRW-doelen in 2027 redelijkerwijs niet meer kunnen worden gehaald met de gevolgen dat tal van activiteiten in Nederland – zowel in de landbouw als in de rest van de economie – noodgedwongen stil komen te liggen. Partij voor de Dieren wilde weten hoe het college de waterkwaliteitsdoelen in Zuid-Holland gaat verwezenlijken? Bij de begroting voor 2024 heeft de Partij voor de Dieren de [Motie: Verbreden subsidieregeling verbeteren waterkwaliteit](#) ingediend, om mogelijk te maken dat de waterkwaliteitsdoelen wél eventueel gehaald kunnen gaan worden. Helaas is de motie verworpen.

Beaumix

De Partij voor de Dieren Zuid-Holland heeft met bezorgdheid gereageerd op alarmerende nieuwe bevindingen omtrent de Beaumix-vervuiling bij de vernieuwing van de N206 bij Valkenburg, onderdeel van de nieuwe Rijnlandroute in de provincie Zuid-Holland. Het recente onderzoek van de gemeente Katwijk onthult dat de vervuiling aanzienlijk ernstiger is dan aanvankelijk door de provincie en aannemer Boskalis werd geconcludeerd.

Beaumix, een materiaal samengesteld uit opgeschoonde resten van verbrand huisafval, werd in een hoeveelheid van 400.000 ton gebruikt door Boskalis als ophoogmateriaal voor de N206. Bezorgde omwonenden hebben herhaaldelijk gewezen op mogelijke milieurisi-

co's, nadat onder andere oude batterijen en plastic in het materiaal waren aangetroffen. Ondanks deze waarschuwingen concludeerde de provincie vorig jaar dat Beaumix voldeed aan de wet- en regelgeving, ook na voorgenomen aanscherping van de normen. Nu uit onderzoek van de gemeente Katwijk is gebleken dat in het drainagewater sterk verhoogde concentraties schadelijke stoffen uit Beaumix zijn aangetroffen, heeft de provincie het lozen van het water tijdelijk stopgezet en wordt onderzocht welke maatregelen nodig zijn. De Partij voor de Dieren Zuid-Holland heeft de [Schriftelijke vragen Gebruik van Beaumix bij aanleg RijnlandRoute](#) gesteld aan het provinciebestuur over de zorgwekkende bevindingen. De partij wil snel duidelijkheid over de impact van deze vervuiling op de volksgezondheid en dieren, natuur en milieu. Ook heeft de fractie de [Motie: Onderzoek effecten gebruik beaumix voor natuur, milieu en volksgezondheid](#) ingediend. Deze is na reactie van het college ingetrokken.

Overige schriftelijke vragen, die gesteld zijn over klimaat en milieu:

[Schriftelijke vragen kilometerslang oliespoor in de Biesbosch](#)

[Schriftelijke vragen brand AVR Rotterdam](#)

[Schriftelijke vragen ammoniak-opslag](#)

[Schriftelijke vragen Expression of Principles OCI](#)

Natuurvergunningen van veehouderijen in Zuid-Holland

De Partij voor de Dieren in Zuid-Holland wilde weten of het provinciebestuur helder in beeld heeft of veehouders de juiste natuurvergunningen hebben om stikstof uit te stoten. Uit onderzoek van de NOS blijkt dat alleen de provincie Noord-Brabant van veehouders weet of zij de juiste stikstofvergunningen hebben. De kans is groot dat boeren veel meer stikstof uitstoten dan toegestaan, blijkt uit het onderzoek. Ook maken de meeste provincies volgens het artikel helemaal geen haast om uit te zoeken of de vergunningen er zijn. De partij wilde weten hoeveel veehouders er momenteel in Zuid-Holland zijn, om wat voor soort bedrijven het dan gaat en of het provinciebestuur weet of deze bedrijven de juiste natuurvergunningen hebben. Daarnaast wil de partij een indicatie krijgen van het huidige aantal gehouden productiedieren in Zuid-Holland. Zie hier de [Schriftelijke vragen provinciaal overzicht natuurvergunningen agrariërs](#).

Pasmelders

De Partij voor de Dieren Zuid-Holland heeft schriftelijke vragen gesteld om inzicht te krijgen in legale en 'valse' PAS-melders en hoe het provinciebestuur hiermee wil omgaan. Een PAS-melder is een bedrijf of ondernemer die onder het Programma Aanpak Stikstof (PAS) kon volstaan met een melding van de berekende stikstofbelasting op kwetsbare natuur, zoals een Natura2000-gebied. Er is echter sprake van legale en 'valse' PAS-melders. Legale PAS-melders hebben voor 1 juli 2015 een natuurvergunning en hebben ingevolge de Wet Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) voor uitbreiding van hun bedrijf een PAS-melding

gedaan tussen 2015 en 2019. De rechter heeft geoordeeld dat een melding onvoldoende was en er toch een natuurvergunning nodig was voor de uitbreiding. ‘Valse’ PAS-melders hadden geen vereiste natuurvergunning vóór 1 juli 2015.

De Statenfractie wilde weten hoeveel PAS-melders er zijn in Zuid-Holland, om hoeveel veehouders het gaat en hoeveel overige bedrijven. Daarnaast wil de partij weten hoeveel ‘valse’ PAS-melders er zijn en hoeveel legale en ‘valse’ PAS-melders een aanvraag voor legalisatie hebben gedaan. Ook wilde de Partij voor de Dieren van het provinciebestuur weten of er onderscheid wordt gemaakt tussen legale en ‘valse’ PAS-melders en of er wordt gehandhaafd ingeval van ‘valse’ PAS-melders. Vervolgens wil de partij van het provinciebestuur weten hoe de wet wordt gehanteerd indien er niet wordt gehandhaafd. Lees hier de [Schriftelijke vragen legalisatie PAS melders](#).

Intensieve Landbouw

De Partij voor de Dieren heeft samen met D66, SP en Volt de [Schriftelijke vragen intensieve landbouw grootste oorzaak teruggang biodiversiteit](#) gesteld. Er zijn recentelijk alarmerende berichten naar voren gekomen over de impact van intensieve landbouw op de biodiversiteit. Uit onderzoek dat intensieve landbouw de belangrijkste oorzaak is van de achteruitgang van Europese vogels. Daarnaast blijkt dat de inzet van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) niet heeft geleid tot een halt aan de achteruitgang van biodiversiteit op landbouwgrond. De Statenfractie heeft naar concrete informatie over de gevolgen van deze alarmerende bevindingen voor de biodiversiteitsdoelen en instandhoudingsverplichtingen van de provincie gevraagd. Om een duidelijk beeld te krijgen, heeft de fractie het provinciebestuur verzocht om inzicht te geven in de ontwikkeling van de biodiversiteit in de agrarische gebieden van Zuid-Holland gedurende de afgelopen 15 jaar. Ook heeft de fractie gevraagd om transparantie over het totale bedrag aan landbouwsubsidies voor agrarisch natuurbeheer dat in deze periode is verstrekt. De Partij voor de Dieren is van mening dat er onmiddellijk actie moet worden ondernomen om de negatieve effecten van intensieve landbouw te verminderen. De achteruitgang van de biodiversiteit in Zuid-Holland is alarmerend. Er is een afname van insecten, zoals vlinders, hommels en bijen, die essentieel zijn voor onze ecosystemen. Het is hoog tijd dat we de intensieve landbouw aanpakken en kiezen voor een duurzamer en natuurvriendelijker landbouwsysteem. Samen moeten we de verantwoordelijkheid nemen om de biodiversiteit te beschermen en te herstellen, zodat toekomstige generaties kunnen voortbestaan in een gezonde en veerkrachtige leefomgeving.

Landbouwgif

De Statenfractie Zuid-Holland heeft kritische vragen gesteld aan het provinciebestuur naar aanleiding van alarmerende berichten over onvoldoende naleving van wetgeving voor landbouwgif. De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit wijst op een structureel probleem in de agrarische sector, waarbij een derde van de geïnspecteerde telers regels voor landbouwgif niet naleeft. De Partij voor de Dieren wil nu duidelijkheid over de situatie in Zuid-Holland. De fractie vraagt het provinciebestuur om inzicht te geven in het aantal controles in Zuid-Holland, en de locaties waar deze zijn uitgevoerd. Daarnaast wilde wij weten hoeveel overtredingen er zijn geconstateerd en welk illegaal landbouwgif hierbij is gebruikt. De NVWA noemt het hoge aantal overtredingen ‘zorgwekkend’ en spreekt van een ‘structureel probleem’ in de agrarische sector. We wilden weten hoe het provinciebestuur deze

constateringen beoordeelt en welke maatregelen zij gaat nemen om dergelijke overtredingen tegen te gaan en te voorkomen. De Partij voor de Dieren Zuid-Holland heeft de mogelijk negatieve gevolgen van deze overtredingen voor mens en dier benadrukt, zowel binnen de veehouderij en omwonenden als voor vrij levende dieren. Ook hebben wij gevraagd wat de overtredingen betekenen voor de beoogde doelstellingen van de Kaderrichtlijn Water en de Natura2000-gebieden in 2027. De fractie heeft het provinciebestuur opgeroepen om in overleg te treden met het Rijk en de waterschappen om gezamenlijk extra maatregelen te treffen: [Schriftelijke vragen Overtredingen gebruik landbouwgif](#).

Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied (ZH-PLG)

In het ZH-PLG is de focus erg gericht op de instandhouding van het huidige landbouwsysteem en te weinig op natuurherstel. De inzet op de landbouw moet, wat de Partij voor de Dieren betreft, zijn gericht op systeemverandering en extensivering en op een natuurinclusieve veehouderij en niet op innovatieve toverstallen met instandhouding van deze intensieve veehouderij. Dat is symptoombestrijding, terwijl het roer echt om moet. Stoppen met de intensieve vee-industrie en boeren daarbij helpen, zowel financieel als zeker ook sociaal-maatschappelijk. Bijna iedereen weet wel dat de huidige intensieve landbouw geen toekomst heeft. Boeren hebben het vertrouwen in de overheid verloren door het zwalkende overheidsbeleid, één van pappen en nathouden. Geef duidelijkheid om de veehouderij een dierwaardig en duurzaam toekomstperspectief te bieden. En dat is er: boeren kunnen namelijk volop plantaardige gewassen telen voor voedsel en vezelgewassen die hard nodig zijn in de bouw, zoals vlas, hennep, miscanthus en zonnekroon. Consumenten willen weten waar hun voedsel vandaan komt en nemen het initiatief om samen met boeren voedselcoöperaties op te richten. Weerstand hoort ook gewoon bij een veranderingsproces. Het opbouwen van een duurzame toekomstige sector is belangrijker dan het financieren van de afbraak van een verouderde branche!

De fractie heeft wel aangegeven dat zij moeite heeft moeite met de 'Low-Regret' projecten en maatregelen, omdat deze een risico vormen dat zij juridisch, inhoudelijk of financieel niet houdbaar zijn. Deze voorbeelden zijn er al: de PAS, emissiearme vloeren enz. We vinden het onverantwoord richting boeren om hierop in te zetten. Het vertrouwen van boeren in de overheid is al laag en wordt nog veel lager als we inzetten op deze risicovolle innovaties. Het is Russische roulette spelen met boeren. Niet doen dus!

Dierenwelzijn

In het ZH-PLG staat één keer 'verbeterd dierenwelzijn benoemd' maar wordt op geen enkele wijze nader uitgewerkt. Innovatieve stalsystemen verbeteren het dierenwelzijn niet! Bij de keuze voor een integrale aanpak hoort ook zeker de verbetering van het dierenwelzijn in de veehouderij. En daar vindt de Partij voor de Dieren nog geen voorstellen voor. Wij hebben gevraagd naar de mogelijkheid voor de invoering van een KPI Dierenwelzijn. De veehouderij moet worden aangepast aan het natuurlijk gedrag van het dier in plaats van het dier aanpassen aan innovatieve stalsystemen. Ook dieren in de veehouderij moeten natuurlijk gedrag kunnen vertonen, zoals verplichte weidegang, niet onthoornen, kalf bij de koe, geen hormonen toedienen om de vruchtbaarheid te bevorderen, omdat dit gepaard gaat met immens dierenleed bij paarden op bloedboerderijen om deze hormonen te produceren en minder antibioticagebruik. Als laatste niet het dier aanpassen aan het voer, maar het voer aanpassen aan de natuurlijke behoefte van het dier.

Glastuinbouw

Op dit moment teelt slechts 20 procent van de tuinbouwers in Zuid-Holland natuurinclusief. Het streven van de maatregel is dit aandeel te verhogen naar 75%. De Partij voor de Dieren is blij met deze ambitie en ziet uit naar een effectieve inzet hiervoor. Door deze omschakeling naar natuurinclusieve tuinbouw zal de sector minder kunstmest en landbouwgif gaan gebruiken en dat is hard nodig als je naar de waterkwaliteit in de glastuinbouwgebieden kijkt. Intensieve handhaving, kennisontwikkeling en communicatie zijn essentieel om de middels wetgeving af te dwingen fysieke maatregelen effectief te laten zijn.

Bollen- en boomteelt

De kaarten in het voorontwerp ZJ-PLG laten zien dat het gifgebruik, fosfaat en nutriëntenuitspoeling bij de bollen en boomteelt drastisch omlaag moet om de KRW-doelen te behalen. De tijd dringt.

De Statenfractie Partij voor de Dieren Zuid-Holland heeft de volgende toevoegingen aan de maatregelen van de oplegnotitie dat meegezonden wordt naar het Rijk.

Maatregel Verduurzaming veehouderij: We willen dat hieraan wordt toegevoegd: Maatregel verbeteren dierenwelzijn in de veehouderij via KPI

Landschap en natuurversterking: Hieraan wilden we toegevoegd hebben: Maatregel NNN en aanleg oorspronkelijke EHS qua oppervlakte

Toekomstbestendig watersysteem: Toevoeging: maatregel drinkwatervoorziening en Toevoeging: maatregel waterbuffers natuur en landbouw.

En hier staan onze technische vragen over het voorontwerp ZJ-PLG:

[Technische vragen Zuid-Hollands Programma Landelijk gebied toetsbaar voorontwerp](#)

De fractie heeft ook de volgende vragen over de landbouw gesteld:

[Schriftelijke vragen Handhaving varkensstal Reeuwijk](#)

Toekomstvisie Vlietland

Bij de bespreking van de Integrale Toekomstvisie Vlietland heeft de Partij voor de Dieren Zuid-Holland aangegeven dat dit gebied een belangrijke schakel is in de ecologische verbindingszone tussen de duinen en het Groene Hart. De Vlietzone ligt op de rand van het Groene Hart en het duingebied tussen Den Haag en Leiden en het water vormt een grens tussen het lage veenweidelandschap en de hoger gelegen strandwallen. Deze landschappelijke kenmerken zijn belangrijk als ecologische verbinding voor migratie van dieren tussen deze landschappen, maar de Vlietzone zelf heeft ook betekenis als ecologische verbinding. De Vlietzone biedt unieke kansen voor het versterken van de groenblauwe structuur tot een robuuste structuur. Behoud van de natuurwaarden en versterking van de biodiversiteit is voor onze fractie een randvoorwaarde in de ontwikkeling van de Vlietzone.

De Vlietzone heeft daarnaast een belangrijke recreatieve functie. Het is groengebied dicht bij bebouwd gebied: de recreatiefunctie en mogelijkheden voor de inwoners uit het omliggende bebouwde gebied om naar buiten te trekken zijn belangrijk. Gezien de toekomstige woningbouwopgave voor Haaglanden, wordt deze functie alleen maar belangrijker. Maar, ecologie en natuurwaarden mogen niet ten koste gaan van recreatie.

De Partij voor de Dieren heeft het standpunt dat de ecologische functie van het gebied niet ten koste mag gaan van de recreatieve functie. Aanleg van recreatievoorzieningen betekent een verschuiving van de gebiedsfunctie van recreatiegebied met natuurwaarden, naar recreatiewonen met andere functies daarbij. Die verschuiving past niet in het toekomstbeeld van de Vlietzone en is in de ogen van de fractie onwenselijk.

De Vlietzone als functie van een watersysteem zoals deze in de toekomstvisie wordt beschreven, met een vernieuwende kijk op het watersysteem door klimaatadaptatie met de Vliet als ruggengraat, met oog voor het natuurlijker inrichten van het hele watersysteem, met meer ruimte voor natuurvriendelijke oevers, waar water langer wordt vastgehouden in het gebied in periodes van droogte, kan de goedkeuring van de fractie krijgen. De fractie heeft het college meegegeven dat ontwikkelingen in de gehele Vlietzone zich zullen moeten verhouden tot dit toekomstbestendige watersysteem. De fractie heeft de [Motie: Behoud en versterking van biodiversiteit toekomstbeeld Vlietzone](#) ingediend. Deze is helaas verworpen.

Ruimtelijke Puzzel

De Ruimtelijke Puzzel is een traject dat is gestart door het Rijk. Het Rijk vraagt elke provincie om nationaal gestelde opgaven en doelen ruimtelijk te vertalen, deze in te passen en te combineren met bestaande provinciale en lokale opgaven. Het traject moest leiden tot een ruimtelijk voorstel dat de provincie in oktober 2023 kon aanbieden aan het Rijk. De provincie Zuid-Holland stuurde op een integrale aanpak van de ruimtelijke puzzel, met dialoogmomenten op ambtelijk en bestuurlijk niveau. De fractie vindt dat het belangrijk is dat de provincie haar rol oppakt, ongeacht wat er landelijk gaat gebeuren. Want als we alle ruimteclaims bekijken, dan is meerdere malen het oppervlak van onze provincie nodig. Die ruimte is er niet. We moeten in de keuzes moed en lef tonen. De fractie constateert dat alleen gesproken wordt over natuur in relatie tot de veenweidegebieden. Maar wat met de natuur in de Delta bijvoorbeeld? En de bescherming van natuur en biodiversiteit buiten de aangewezen gebieden? Ook mist de Partij voor de Dieren de intrinsieke benadering voor de bescherming van ecosystemen. De provincie geeft vaker voorrang aan maatschappelijke keuzes en economische activiteiten. Ook hier rijst de vraag wat er gebeurt met plek voor natuur in Zuid-Holland. Ontbreken deze stukjes van de puzzel of kunnen we deze nog verwachten en wanneer, heeft de fractie aan de Gedeputeerde gevraagd.

De Statenfractie heeft aangegeven dat de kern van het probleem ligt in dat door het rijk goed rentmeesterschap wordt omschreven als 'slim de balans vinden tussen ruimtevragers en de kwaliteit van de leefomgeving'. Maar goed rentmeesterschap betekent juist kiezen voor wat echt belangrijk is: kiezen voor een gezonde leefomgeving en vervolgens kijken welke ruimtevrage er daarbinnen mogelijk is. In dit tijdperk van gevaarlijke klimaatverandering, biodiversiteitsverlies en ecologische crises, kan het ook anders: we kunnen bewust kiezen voor een benadering, waarbij we kwetsbaarste waarden de meeste zorg geven. Goed rentmeesterschap betekent kiezen voor wat écht belangrijk is: een gezonde leefomgeving waarin bescherming van dieren, natuur en gezondheid voorop staan, omdat we deze zo hard nodig hebben voor ons voortbestaan. We moeten politieke lef tonen en het belang van onze inwoners en kwaliteit van de leefomgeving vooropstellen. Voor de Partij voor de Dieren is hierbij rekening houden met de ecologische draagkracht van de aarde belangrijk voor kaderstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen in Zuid-Holland. De Statenfractie Zuid-Holland heeft daartoe de [Motie: Puzzelen binnen de ecologische grenzen](#) ingediend. Deze is na het antwoord van de Gedeputeerde, aangehouden. Ook heeft de fractie de [Motie: Afspraken uit het coalitieakkoord verwerken in het ruimtelijk voorstel](#) ingediend, deze is na een toezegging van de Gedeputeerde aangehouden.

Bouwplan Wilderszijde

De Partij voor de Dieren heeft, samen met SP en D66, vragen gesteld aan het Provinciebestuur over het gebrek aan informatie in bouwplan Wilderszijde, gelegen in Lansingerland. De fractie is bezorgd over het ontbreken van essentiële informatie over de nabijheid van Rotterdam The Hague Airport (RTHA) en de mogelijke gevolgen voor toekomstige bewoners.

Het bouwplan Wilderszijde, ontwikkeld door Bouwfonds en Batenburg, werd afgelopen juni door de Bewonersgroep Tegen Vliegtuigoverlast onder de aandacht gebracht vanwege het schrijnende tekort aan informatie. De reclamecampagnes rondom het project maken nauwelijks melding van de nabijheid van RTHA, dat zich op minder dan een halve kilometer afstand bevindt. Eveneens ontbreekt de nodige aandacht voor mogelijke geluidsoverlast en de uitstoot van schadelijke stoffen, die een ernstige impact kunnen hebben op de gezondheid van toekomstige bewoners. Hoewel nabijgelegen groenvoorzieningen en parken wel prominent worden getoond op de kaarten, lijken de potentiële gevolgen van het naburige vliegveld onderbelicht te blijven. De gemeente Lansingerland neemt het standpunt in dat het de verantwoordelijkheid van potentiële kopers is om zelf informatie in te winnen over de omgeving van hun toekomstige woning.

De fractie heeft enkele prangende vragen gesteld aan het provinciebestuur: [Schriftelijke vragen Afwezigheid vliegveld in informatie bouwplan Wilderszijde \(Lansingerland\)](#), met name over de naleving van geluidsnormen door de geplande woningen en de mogelijke cumulatieve geluidsoverlast in verband met de nabijgelegen hogesnelheidslijn (HSL) en snelwegverbinding A13/A16. De fractie heeft hierbij ook gevraagd naar de rol van de provincie Zuid-Holland bij het waarborgen van de bescherming van inwoners tegen geluidshinder en uitstoot van schadelijke stoffen. De Gedeputeerde heeft toegezegd met de gemeente Lansingerland hierover in gesprek te gaan.

Monitor Leefomgeving Zuid-Holland

In deze Geactualiseerde Monitor Leefomgeving zijn de suggesties van onze fractie meegenomen: licht is als indicator opgenomen en duurzame landbouw is geen deel meer van thema natuur, maar van thema natuurlijke hulpbronnen.

De Partij voor de Dieren vindt het goed dat steeds meer indicatoren een kleurscore krijgen en de monitor ingevuld wordt, maar dat risico's voorzichtig worden ingecalculeerd baart de fractie wel zorgen. Voor het thema natuur is nog geen geactualiseerde input beschikbaar. Natuur kan niet langer wachten op herstel, de indicatoren zijn op korte termijn nodig om het natuur-, stikstof- en waterbeleid goed aan te sturen. De fractie heeft de Gedeputeerde gevraagd wanneer deze indicatoren beschikbaar komen.

Partij voor de Dieren heeft opnieuw een tweetal suggesties gedaan voor indicatoren als aanvulling op de aangepaste monitor: allereerst de suggestie droogte op te nemen in de monitor. Dit sluit aan bij de aanbeveling van de commissie MER en bij stand beleid. In de zogenaamde TOP-lijst met verdroogde gebieden staan de gebieden die met voorrang worden aangepakt in het kader van de uitvoering van het provinciaal Meerjarenprogramma. De TOP-lijst is als doelstelling in dit meerjarenprogramma en bestuursovereenkomst met het Rijk opgenomen. Als tweede suggestie heeft de Partij voor de Dieren voorgesteld om een indicator voor dierenwelzijn op te nemen. We delen onze leefomgeving met dieren, zowel in vrijheid levende dieren als gehouden dieren. Beleid op het gebied van de leefomgeving heeft ook op hun levens invloed, maar de belangen van dieren zijn niet terug te vinden in

de stand van de leefomgeving. Gezien de Wet dieren wordt dierenwelzijn steeds serieuzer genomen en daarom zou dierenwelzijn ook gemonitord moeten worden. Beide suggesties heeft de Gedeputeerde toegezegd deze mee te nemen in een volgende actualisatie van de Monitor Leefomgeving Zuid-Holland.

Wonen en Infrastructuur

Diervriendelijk woning isoleren

De Statenfractie Partij voor de Dieren Zuid-Holland heeft schriftelijke vragen gesteld over het diervriendelijk isoleren van je woning. Steeds meer inwoners laten hun woning isoleren, zeker met de stijgende energieprijzen, en dat is goed nieuws. Echter, de Wet natuurbescherming (Wnb) verplicht woningeigenaren om dieren, die in de spouw of onder het dak leven, te beschermen. Daarbij is onderzoek nodig om te achterhalen welke soorten aanwezig zijn en welke maatregelen nodig zijn voor bescherming. Het is belangrijk dat woningisolatie niet ten koste gaat van dieren. Vleermuizen en vogels die in de spouwmuren nestelen moeten de kans krijgen om weg te vliegen voor de muren gevuld worden met isolatiemateriaal en hebben vervangende huisvestingsmogelijkheden en (kraam)verblijven nodig. Hier komt bij dat holenbewoners vaak dieren zijn die al onder druk staan, zoals de zeldzame meervleermuis en andere vleermuizen, gierzwaluwen en de huismussen. Het is daarom ook in het belang van de biodiversiteit om deze dieren te beschermen. De provincie Utrecht heeft een nieuwe methode ontwikkeld om diervriendelijk isoleren mogelijk te maken. De fractie wilde graag weten of de provincie Zuid-Holland voornemens is de methode gebruikt door de provincie Utrecht, te gaan hanteren. De Gedeputeerde heeft aangegeven in de beantwoording dat ook de provincie Zuid-Holland deze methode gaat gebruiken. In augustus 2023 heeft de Raad van State een uitspraak gedaan over het voldoen aan de zorgplicht om bij na-isolatie de noodzakelijke maatregelen te treffen om de gevolgen voor vleermuizen te voorkomen. De Statenfractie heeft naar aanleiding hiervan vervolgvragen gesteld aan het college. De fractie wilde weten of de provincie naar deze uitspraak gaat handelen, wat in-

derdaad het geval is. Middels een Soortenmanagementplan (SMP) wordt invulling gegeven aan de uitspraak van de Raad van State. Lees hier de [Schriftelijke vervolgvragen diervriendelijk isoleren na uitspraak RvS](#)

Regionale Realisatieagenda's en woningbouwprogramma's

Bij de bespreking van de realisatieagenda's woningbouwprogramma's geeft de Partij voor de Dieren aangegeven wat zij van belang vindt, namelijk het principe 'bouwen naar behoefte'. Daarnaast vindt de fractie het belangrijk OP WELKE MANIER die behoefte wordt gerealiseerd, in samenhang met onze leefomgeving. Voor woningbouw wordt naar onze voorkeur als eerste de bestaande bebouwing beter benut. Vervolgens wordt er binnenstedelijk natuurinclusief gebouwd en tot slot kan bebouwing aan de rand van bestaande woonkernen plaatsvinden. Groen wordt zoveel mogelijk gespaard en verder uitgebreid. Aan de rand van woonkernen: toegankelijke natuur, waar mensen kunnen verblijven en recreëren. En: zorgen voor goede verbindingen en OV. Het verbinden van alle verschillende groene zones wordt onderdeel van het ruimtelijk beleid om de biodiversiteit in Zuid-Holland te versterken. De fractie heeft nogmaals het belang benadrukt van integraal provinciaal beleid, dit geldt in het bijzonder voor de woningbouwrealisatie. Hier ligt een kans! Een kans om nieuwe woningen circulair en natuurinclusief te bouwen, milieuvriendelijk, klimaatneutraal en energiepositief. De omgeving wordt hierbij óók meegenomen en natuurinclusief ingericht. Bescherming van de biodiversiteit hoort hierbij. En als laatste het belang van TOEKOMSTBESTENDIG bouwen, dit houdt in niet bouwen op ongunstige locaties zoals een slappe bodem of in gebieden met een hoog overstromingsrisico.

Permanente bewoning recreatieparken

De Partij voor de Dieren begrijpt dat de bewoners van de recreatieparken daar permanent zouden willen wonen: ze zitten momenteel op een mooie plek in het groen. Desondanks hebben we als partij ook zorgen over wat het betekent als bij de recreatieparken, bijvoorbeeld in Nieuwkoop, het proces wordt gestart om deze woningen om te vormen tot woningen waar permanente bewoning is toegestaan. Allereerst is het strijdig met het Luchthavendelingsbesluit Schiphol en de provinciale Omgevingsverordening. De woningen vallen namelijk buiten bestaands stads- en dorpsgebied. Onze fractie is van mening dat nieuwe woningen buiten bestaand stads- en dorpsgebied voorkomen moet worden. De Partij voor de Dieren wil liever inbreiding binnen bestaand stads- en dorpsgebied en omvorming van glastuinbouwgebieden, verouderde bedrijfsterreinen of leegstaande kantoorpanden. In de Verstedelijkingsstrategie die door de provincie zelf is opgesteld wordt het beter benutten van bestaand stads- en dorpsgebied genoemd als één van de uitgangspunten. Van de legalisering van recreatieparken naar permanente bewoning gaat een precedentwerking uit, die de fractie onwenselijk vindt. Vooral omdat dit soort parken zich vaak in de zeer schaarse natuur van Zuid-Holland bevinden. Zo ook de recreatieparken in Nieuwkoop, deze vallen precies in het Groene hart – het mooie stuk groen midden in de randstad, waar de bewoners van de parken logischerwijs van genieten. De Partij voor de Dieren maakt zich zorgen wat er met dit stuk groen gebeurt op het moment dat permanente bewoning wordt toegestaan in deze parken. Permanente bewoning zorgt voor een nieuw dorp in het open en landelijke beschermde gebied. Het vraagt om meer infrastructuur en meer maatschappelijke voorzieningen en dus nog veel meer bebouwing in een recreatieve omgeving. En dat vindt onze fractie onwenselijk; wij zien liever dat het Groene hart voor iedereen open, groen

en een plek om te ontspannen blijft. Bovendien geloven wij ook in de intrinsieke waarde van de natuur en biodiversiteit in het Groene Hart –dit komt evenzeer onder druk te staan op het moment dat er een permanent dorp in deze beschermde omgeving ontstaat. Dit is nog meer het geval wanneer er in de toekomst meer nieuwe permanente dorpen ontstaan vanwege de precedentwerking die uit kan gaan vanwege de casus hier in Nieuwkoop. Dus de Partij voor de Dieren is om de genoemde argumenten geen voorstander van permanente bewoning van recreatiewoningen en heeft de hoop uitgesproken dat Gedeputeerde Staten de bewoners snel duidelijkheid hierover kan verschaffen.

OV-concessie Hoeksche Waard en Goeree Overflakkee

Bij de behandeling van de OV-concessie voor de Zuid-Hollandse eilanden heeft de Partij voor de Dieren aangegeven dat het openbaar vervoer naar kleine kernen een belangrijk onderdeel is van het beleidskader. Desondanks heeft de fractie zich wel afgevraagd of de inzet van de provincie voldoende is. De Partij voor de Dieren is namelijk van mening dat het openbaar vervoer, ook in landelijk gebied, een volwaardig alternatief voor de auto moet zijn – en dit zien wij nog niet terug in dit beleidskader. Zo wordt er gesproken over de ambitie om het aandeel van OV-gebruikers ten opzichte van de auto te versterken, het versterken van het openbaar vervoer in de regio, reizigers permanent te verleiden om het openbaar vervoer te gebruiken en het ‘borgen van de basisbereikbaarheid’. Dit alles laat nog geen concrete inzet zien dat het openbaar vervoer een volwaardig alternatief voor de auto moet worden. Onze partij zou het zonde vinden als dit niet de inzet is, zeker ook vanwege de samenhang met andere uitdagingen waar de provincie voorstaat. GS ziet dit zelf ook in, want in het beleidskader wordt al gesproken over hoe deze nieuwe concessie in relatie staat met andere provinciale beleidsterreinen, zoals de klimaatambities, stikstofproblematiek, energietransitie en het verbeteren van de leefomgeving. Juist ook vanwege deze uitdagingen lijkt het de Partij voor de Dieren essentieel dat het openbaar vervoer van Zuid-Holland een volwaardig alternatief wordt voor de auto, zeker in de meer landelijke gebieden, zoals de Hoeksche Waard en Goeree Overflakkee. De fractie heeft aan de Gedeputeerde gevraagd of de inzet van het beleidskader en de toekomstige ov-concessie zo blijft of toch eventueel kan wijzigen?

De fractie heeft vervolgens het [Amendement: Ook buiten de grote steden excellent OV – in de Hoeksche Waard en Goeree – Overflakkee!](#) ingediend om meer te investeren in het OV op de Hoeksche Waard en Goeree Overflakkee. Dit amendement heeft het helaas niet gehaald.

Verkeersveiligheid en verkeersslachtoffers

De partij voor de dieren is content met de wijze waarop gemonitord wordt op dodelijke slachtoffers op provinciale wegen en wat de situatie was bij die ongelukken. We kunnen concluderen dat die ongelukken niet aan de inrichting van de weg gelegen hebben. Wel heeft de fractie aangegeven dat zij een verwerking van blijvende letselschade mist en graag ziet dat bij een volgende rapportage dit wel verwerkt wordt. Als letselschade wel door de weginrichting komt, kan de provincie daar actie op ondernemen. Snelheid blijft een van de grootste oorzaken bij ongelukken, dus heeft de fractie aangegeven om - met name ‘s nachts - handhaving.

In 2015 heeft de provincie 6000 bomen langs provinciale wegen gekapt voor de veiligheid, in plaats van het plaatsen van geleiderails of struiken rond bomen te plaatsen. De Partij

voor de Dieren heeft aangegeven dat juist het plaatsten van geleiderails, bomen en struiken langs de weg ook zorgen voor een gevoel dat je hier niet sneller kan rijden en heeft de Gedeputeerde gevraagd dit mee te nemen in de rapportage.

De Partij voor de Dieren zou niet de Partij voor de Dieren zijn, als ze niet erop zou wijzen dat er niet alleen menselijke slachtoffers zijn, maar ook dierlijke slachtoffers. Wij hebben gevraagd of daar ook cijfers van bekend zijn, bijvoorbeeld bij de dierenambulance, en of die in de volgende rapportage opgenomen kunnen worden. Een paar mooie voorbeelden waarin wel met dieren rekening gehouden wordt is de N59 waar een barrière tussen de rijbanen gemaakt is, zo dat dieren onder de barrière door kunnen en ze niet klem komen te zitten. Bij Nieuwkoop zijn bij de provinciale weg ondergrondse kruisingen voor otters aangelegd. Met hekken worden de otters daarheen geleid. Waar de provincie zag dat roofvogels hectometerpaaltjes gebruikten om op hoogte te zoeken naar muizen in het gras, werden die roofvogels vaak als een vrachtwagen voorbijkwam door de luchtzuiging onder de wielen getrokken. De provincie heeft vervolgens op die paaltjes een soort deegrollertjes geplaatst, zodat de vogels daar niet meer zouden gaan zitten, en verderop in de berm op een veilige afstand een paaltje gezet waar ze dan op kunnen zitten. Bij aanleg en vervanging doet de provincie ecologisch onderzoek om het welzijn van mens en dier voorop te stellen bij het maken van de weg. De Gedeputeerde heeft toegezegd dat nagevraagd wordt bij wegbeheerders of er voor dieren extra gevaarlijke plekken zijn. De provincie inspecteert de provinciale wegen toch meerdere keren per week.

Handelsrelatie met China

De partij voor de Dieren heeft, samen met andere partijen, naar aanleiding van het AI-VD-jaarverslag vragen gesteld over de handelsrelatie die de provincie heeft met China, in het bijzonder met de provincie Hebei. Zie hiervoor [Schriftelijke vragen Beter een goede buur dan een verre vriend?!](#) De fractie wilde onder andere weten of en welke bedreigingen het college ziet in de samenwerking met de Chinese provincie Hebei. De provincie gaf aan dat voorzorgsmaatregelen worden getroffen middels een strenge selectie en screening van sectoren waarmee samenwerking wordt gezocht. Ook heeft de fractie gevraagd naar de mensenrechtenschendingen en hoe de provincie daarmee omgaat. De provincie heeft aangegeven dat de provincie Zuid-Holland haar relatie met China inzet om een positieve impact te hebben door mensenrechten onder de aandacht te brengen en hierover in gesprek te gaan met het Zuid-Hollandse bedrijfsleven dat betrokken is bij de activiteiten in het kader van de relatie met China, alsmede de Chinese partners. Zo organiseerde de provincie Zuid-Holland samen met de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland en Innovation Quarter in april 2023 een event voor tuinbouwbedrijven die actief zijn in China waarin maatschappelijk verantwoord ondernemen in de context van China, centraal stond. De fractie heeft de [Motie: Geen gunning aan bedrijven die actief bijdragen aan schending mensenrechten](#) ingediend. Deze is helaas verworpen.

Circulaire Economie

Tijdens de bespreking van het Rapport van de Randstedelijke Rekenkamer over circulaire economie heeft de Partij voor de Dieren aangegeven dat het de conclusie van de Rekenkamer dat er nog geen versnelling van de transitie naar een circulaire economie zichtbaar is, onderschrijft. We steunen de inspanningen van de provincie, het is een goed begin. Maar daar waar we écht het verschil kunnen maken en ook bevoegdheden hebben, is meer inzet nodig. De fractie heeft gevraagd naar de inzet van de provincie voor grond-, weg en waterbouw (GWW). Grote hoeveelheden asfalt, cement en beton veroorzaken enorme uitstoot, terwijl de provincie als opdrachtgever zelf aan de knoppen zit. Bovendien heeft de provincie een voorbeeldfunctie. Verder heeft de fractie zinloos grondstoffengebruik aan de kaak gesteld. Hoe gaan we ons doel van 50% circulair in 2030 halen als we nu in 2023 nog geen zichtbare vooruitgang zien? Het rapport geeft aan dat we er niet komen zonder systeemverandering om de aarde leefbaar te houden. Partij voor de Dieren pleit hier al langer voor. Besparing speelt daarbij circulair een rol: in de energietransitie, maar ook bij grondstoffengebruik. Daarnaast is het aanpassen van onze levensstijl van belang: consuminderen en het verduurzamen van het voedselsysteem. Hiervoor zijn er verschillende oplossingen, die ook kansen inhouden, zoals de landbouw meer circulair maken, voedselverspilling tegengaan en circulair direct te koppelen aan de eiwittransitie. Dit dringt dierenleed terug en draagt bij aan vermindering van grondstoffengebruik voor de productie van dierlijke producten. Eet je vlees, dan eet je indirect ook de plantaardige voeding, die het geslachte dier heeft geconsumeerd. Hiervoor is water, energie en land nodig. Import van soja gebeurt vanuit Zuid-Amerika voor veevoer, waarvoor oerwoud wordt omgezet in bouwland, waardoor broeikasgassen vrijkomen. Partij voor de Dieren kiest op de menukaart voor de plantaardige optie: beter voor dierenwelzijn, minder stikstofuitstoot, minder negatieve effecten op natuur en gaat klimaatverandering tegen.

Partij voor de Dieren is blij dat het college de aanbevelingen van de Rekenkamer ter harte neemt en pleit voor overname van de aanbevelingen uit het rapport en het roer om te gooien naar beleid waarmee we wél zichtbare vooruitgang boeken op circulair gebied.

Taboes doorbreken met Taboe(r)

De Partij voor de Dieren Zuid-Holland heeft aandacht gevraagd voor de schrijnende sociale en psychische problemen waarmee agrariërs in de provincie worden geconfronteerd. In een dringend beroep op de Provinciale Staten heeft de partij verzocht om actie te ondernemen om het mentale welzijn van agrariërs te ondersteunen en taboes in deze kwestie te doorbreken. De [Motie: Ondersteuning sociale en psychische nood agrariërs](#) die tijdens de vergadering van de Provinciale Staten op 8 november is gepresenteerd, komt als reactie op alarmerende signalen uit de agrarische sector. De stichting Taboe(r), onderdeel van LTO Noord en Zorg voor Boer en Tuinder, heeft aangegeven dat de vermenging van bedrijf en privé vaak groot is in de agrarische sector wat tot extra zorgen leidt. Taboe(r) rapporteert eveneens over de aanwezigheid van sociale en psychische nood onder een deel van de agrariërs. Deze ongeziene problemen leiden ertoe dat sommigen van hen zich in een uitzichtloze situatie bevinden, soms met suïcidale gedachten. Het schokkende feit is dat zelfdoding onder agrariërs momenteel op de tweede plaats staat in de lijst van beroeps-groepen met het hoogste risico. Desondanks heerst er veelal een taboe om deze ernstige sociale en psychische nood openlijk bespreekbaar te maken.

De Statenfractie benadrukt dat het van cruciaal belang is om deze kwestie serieus te nemen. Het gevoerde overheidsbeleid van de afgelopen decennia heeft geleid tot schaalvergroting, specialisering, automatisering en een overdaad aan regelgeving in de agrarische sector, waardoor veel agrariërs zich machteloos voelen en persoonlijke keuzemogelijkheden beperkt zijn. De Partij voor de Dieren vindt het belangrijk om oog te hebben voor deze

groep agrariërs en hun schrijnende situatie onder de aandacht te brengen, niet alleen binnen de agrarische sector, maar ook bij erfbetreiders en ambtenaren die zich inzetten voor de landbouwtransitie. In de motie verzoekt de Partij voor de Dieren de Provinciale Staten om een plan van aanpak te ontwikkelen om sociale en mentale problemen onder agrariërs bespreekbaar te maken, met verwijzingen naar geschikte hulpinstanties, en om samen te werken met organisaties zoals Taboe(r) en 113. Daarnaast is het doel om dit vraagstuk onder de aandacht te brengen bij gemeenten tijdens kennissessies en trainingen.

Provinciaal Adviescommissie Leefomgevingskwaliteit PAL

Het college is voornemens de PAL op te heffen. De PAL beschikt over brede en diepgaande kennis over de provinciale bevoegdheden. Deze kennis is momenteel heel moeilijk te vinden op de arbeidsmarkt, ook voor bureaus en kennisinstituten. Als de PAL wordt opgeheven, hebben we deze kennis niet meer in huis en lopen we het risico dat de kennis extern moeilijk of alleen tegen hoge prijzen te vinden is. De fractie Partij voor de Dieren heeft Gedeputeerde gevraagd waarom deze dit risico wil nemen. De fractie ziet deze kennis als iets heel waardevols wat we juist moeten koesteren, en vinden het echt zonde om deze kennis te laten verdwijnen. Verder vindt de fractie dat het zowel qua capaciteitsinzet als financieel gezien inefficiënt is om voor alle adviezen die de PAL nu uitbrengt losse opdrachten te verstrekken en om hierbij iedere keer allerlei verschillende organisaties te betrekken, waarvan de onafhankelijkheid wisselend en soms moeilijk controleerbaar is. Het in huis hebben van één enkele, controleerbaar onafhankelijke commissie is veel praktischer, kost veel minder ambtelijke capaciteit en scheelt aanzienlijk in de kosten. Terwijl kostenbesparing juist de hoofdzakelijke reden is voor het voorstel om de PAL af te schaffen. De PAL heeft veel kennis op één plek over de breedte van de provinciale taken. De PAL kan hiernaast, in tegenstelling tot Kennis Zuid-Holland, vanuit haar inhoudelijke expertise wel onafhankelijke, afwijkende en dwingende adviezen uitbrengen aan GS en PS. Ook kan de PAL bij de advisering door haar kennis van en ervaring met onze specifieke provincie zonder twijfel beter rekening houden met de lange termijn koers en de integraliteit van al het provinciale beleid dan het merendeel van externe adviseurs die Kennis Zuid-Holland zal raadplegen. De PAL is een stuk onafhankelijker, en kan beter op de behoeften van deze provincie inspelen, omdat ze de provincie Zuid-Holland door en door kennen. De Statenfractie heeft kritische vragen gesteld over dit voornemen om de PAL op te heffen, zie [Technische vragen PAL, Klachtenfunctionaris, Gerechtelijke procedures en Bezwaarschriftencommissie](#). Helaas is het voornemen de PAL af te schaffen inmiddels uitgevoerd.

Burgerakkoord

De Partij voor de Dieren is trots op de burgers die dit burgerakkoord hebben gesloten. Zij keken over hun eigen grenzen, dachten integraal en keken verder dan de korte termijn. Het burgerakkoord is door Provinciale Staten gevraagd, en de fractie heeft aangegeven dat zij wil dat Provinciale Staten, de vertegenwoordigers van de burgers, meer grip houdt op wat we met de in het burgerakkoord opgenomen punten doen. Politiek kunnen we meer verschil maken als we de regie bij Provinciale Staten houden. De fractie zou dan ook graag willen dat niet Gedeputeerde Staten, maar Provinciale Staten in de lead blijft. Per onderwerp kan PS GS dan met een specifieke opdracht op pad sturen. De Partij voor de Dieren heeft aangegeven dat zij wil dat de punten uit het burgerakkoord eerst naar de commissies van Provinciale Staten gaan, voordat inhoudelijke behandeling plaatsvindt. Om die inhoudelijke

behandeling goed te kunnen doen, heeft de fractie twee overzichten van GS gevraagd. Ten eerste een overzicht welke punten inmiddels beleid zijn, en een overzicht welke punten overgenomen zijn in het coalitieakkoord. Deze overzichten zijn vervolgens met Provinciale Staten gedeeld.

De Statenfractie Partij voor de Dieren Zuid-Holland heeft ook het [Amendement: Borgen democratisch proces bij vorderen medeoverheden](#) ingediend. Deze is helaas verworpen.

P&C cyclus

Jaarstukken 2022

Kernpunten:

- Toetsen versterking provinciaal bestuur?
- Halen van de doelen natuur in Zuid-Holland onduidelijk
- Halen doelen KRW onduidelijk
- Halen doelen Bos- en Bomenbeleid onduidelijk

Begroting 2023

Kernpunten:

- Dierenwelzijn integraal meenemen in alle provinciale thema's
- Wederom gevraagd naar Financiële ondersteuning wildopvangen
- Aandacht gevraagd voor financiële ondersteuning voor de Dierenambulances
- Bevrozen ontheffingen voor het doden van konijnen
- Doorschuiven natuurdoelen naar volgende jaren
- Achterblijven halen doelen KRW
- Aandacht voor psychische nood bij agrariërs

Zie [Bijdrage Provinciale Staten Begroting 2024](#)

Overig

Uitreiken Oorkondes van Mededogen

Elk jaar rond Valentijnsdag reikt de Statenfractie Partij voor de Dieren Zuid-Holland Oorkondes van Mededogen uit aan een organisatie die zich inzet voor dierenwelzijn, de natuur of het milieu in de provincie. Dit jaar heeft de fractie meerdere oorkondes uitgereikt. Allereerst is een oorkonde uitgereikt aan het **natuurdrones-team Westvoorne 'Red het reekalf'**. Tijdens het maaiseizoen worden helaas veel reekalveren op Voorne-Putten Westvoorne het slachtoffer van de maaimachine. Om dit te voorkomen bieden de vrijwilligers van natuurdrones-team Westvoorne 'Red het reekalf' aan om een perceel, voordat het wordt gemaaid, te controleren door een drone met warmtebeeld camera. Dit gebeurt in de vroege uurtjes van de dag, om de perceeleigenaren te ondersteunen en dierenleed te voorkomen! De reekalfjes zijn door het hoge gras nauwelijks te zien met het 'blote' oog en hierbij kan een drone uitkomst bieden. Het natuurdrones-team doet dit op vrijwillige basis en wil graag samen met de perceeleigenaren en maaiers optrekken. Een initiatief als dit, waarbij dieren in nood worden geholpen, draagt bij aan een provincie waarin dieren de ruimte, rust en bescherming krijgen om te leven naar hun aard. De vrijwilligers verdienen een pluim voor hun inzet!

Ook is een oorkonde uitgereikt aan glastuinbouwbedrijf **Koppert Cress**. Koppert Cress is gelegen in het Westland en is een teler van natuurlijke, innovatieve ingrediënten, die chefs kunnen gebruiken om de smaak, geur en presentatie van hun gerechten te intensiveren. Het assortiment bestaat uit vers gekiemde plantjes (cressen) en andere eetbare bloemen en bladeren (specialties) verzameld van 100% natuurlijke, aromatische planten. Koppert Cress is een voorloper in de glastuinbouw en doet dat door te inspireren, voor te gaan en te helpen.

De missie van Koppert Cress is: 'Let's change the way we look at food'. Hierbij focust het bedrijf zich op thema's als duurzaamheid, de wereld van planten, de rol van de tuinbouw, voeding en gezondheid, gastvrijheid en gastronomie. Het bedrijf heeft van de Partij voor de Dieren een oorkonde gekregen, omdat dit bedrijf de haas in de marathon is op het gebied van de toekomstige duurzame ontwikkeling van de glastuinbouw.

Deborah Post, initiatiefnemer van Honey Highway, gevestigd in Schipluiden, heeft uit handen van de Partij voor de Dieren een oorkonde ontvangen. Deze kreeg zij, omdat zij zich sinds 2012 met haar bedrijf enorm inzet voor de verbetering van de biodiversiteit, het tegengaan van de enorme bijensterfte en daarmee het herstel van onze aarde.

De bijen zijn aan het uitsterven. Oorzaken zijn vooral het gebruik van landbouwgif en het gebrek aan voedsel. Er zijn veel te weinig wilde bloemen in Nederland. De meeste landbouwgronden zijn 'groene woestijnen' waar geen bloem- en kruidenrijk gras meer te vinden is en de biodiversiteit geheel is verdwenen. En dát is een groot probleem, want de bijen zorgen immers voor bestuiving van ons voedsel en is dus van groot belang voor de landbouw. Bijen houden ons landschap gezond, als de mens daar de voorwaarden voor schept.

Het doel van Honey Highway is om een bijenparadijs te maken van de berm langs wegen en dijken. En daarnaast op industrieterreinen, braakliggende gronden en grasvelden zonder biodiversiteit. Dit doet Deborah met haar team door samen te werken met overheden, ondernemers en corporate bedrijven. Samen initiëren en realiseren ze grote projecten voor bijenlandschappen.

Als laatste heeft **De Stichting Natuurrijk in de persoon van Kees Beart** uit handen van de Partij voor de Dieren een oorkonde ontvangen voor zijn geweldige inzet voor de natuur en versterking van de biodiversiteit. De stichting beheert midden in het intensieve landbouwgebied van de Krimpenerwaard aan de Oudelandseweg in Ouderkerk aan den IJssel een prachtig stukje natuur vol biodiversiteit. Kees Beart is een gepensioneerde leerkracht die altijd met veel passie natuureducatie heeft gegeven aan zijn leerlingen. Samen met zijn vrouw Brigitte kochten ze in 1977 op een veiling een perceel weiland van 2 ha. Hun doel was

het realiseren van natuur met een zo rijk mogelijke variatie aan inheemse soorten planten en dieren zonder gebruik te maken van bestrijdingsmiddelen en meststoffen. Meer dan veertig jaar later is hun doel bereikt. Wat ooit een weiland was, is nu een natuurgebied met veel soorten bomen en honderden soorten bloemen, planten en struiken en dieren, waaronder zeer zeldzame soorten.

Verkiezingspodcast Carla van Viegen

Lijsttrekker van de Partij voor de Dieren in Zuid-Holland voor de Provinciale Statenverkiezingen in maart 2023 Carla van Viegen heeft voor Brusselse Nieuwe, samen met VVD Ge-deputeerde Jeannette Baljeu, een verkiezingspodcast opgenomen. Brusselse Nieuwe is een journalistieke organisatie, heeft geen politieke voorkeuren en brengt onafhankelijk nieuws. De podcast gaat over drie onderwerpen: de provinciale taak van regionale economie en voedselvoorziening, de energietransitie in de Rotterdamse Haven en de verantwoordelijkheden en samenwerking van de EU en de provincie.

Klik hier voor de link naar de intro en de podcast:

brusselsenieuwe.nl/podcast-waterstof-oplossing-duurzame-haven/

Lijsttrekker Carla van Viegen heeft op verzoek van de Koninklijke Nederlandse Hippische Sportbond (KNHS) een podcast opgenomen over paardenwelzijn. De vijf basisvrijheden en het welzijn van paarden moeten altijd het uitgangspunt zijn in de samenwerking tussen mens en paard:

- Vrij van dorst, honger en onjuiste voeding (voldoende goed ruwvoer);
- Vrij van fysiek en thermaal ongerief;

- Vrij van pijn, verwonding en ziektes;
- Vrij van angst en chronische stress;
- Vrij om natuurlijk gedrag te vertonen (inclusief voldoende dagelijkse vrije beweging in de buitenlucht en sociaal contact),

De Partij voor de Dieren wil wettelijke regels voor paardenwelzijn vastleggen in een Paardenbesluit. Klik hier voor de podcast: paardensport.knhs.nl/editie-1-2023/po-podcast-partij-voor-de-dieren

Lezingenavond 'Dierenwelzijn in de verduurzaming van de veehouderij'

Op vrijdag 3 november 2023 van 19.00 tot 22.00 uur organiseerde de Provinciale Statenfractie Partij voor de Dieren Zuid-Holland in het provinciehuis een lezingenavond over het thema 'Dierenwelzijn in de verduurzaming van de veehouderij'. Deze avond hebben vier sprekers een presentatie gegeven.

De spits werd afgetrapt door Jeroen Siebelink en Roel Binnendijk. Zij spraken over hun boek 'Onder de beesten: Undercover in de bio-industrie'.

Als vertegenwoordiger vanuit de wetenschap heeft Jeroen Candel, universitair hoofddoцент Landbouw en Voedselbeleid aan de Wageningen Universiteit en Lid Raad voor Dieraangelegenheden, gesproken over verduurzaming van ons voedselsysteem met het accent op dierenwelzijn.

De avond werd afgesloten met een lezing door Leonie Vestering, tot september 2023 Tweede Kamerlid voor de Partij voor de Dieren met de portefeuille landbouw. Zij sprak over hoe de politiek kan bijdragen aan het verbeteren van het dierenwelzijn in de veehouderij.

De lezingenavond werd goed bezocht door zowel leden als niet-leden; velen vonden de gesprekken zeer boeiend en leerzaam!

Persberichten

- [Start campagne Partij voor de Dieren Zuid-Holland](#)
- [Partij voor de Dieren wil helderheid natuurvergunningen veehouderijen Zuid-Holland](#)
- [Partij voor de Dieren zet natuurdrones-team Westvoorne 'Red het reekalf' in het zonnetje](#)
- [Oorkonde voor glastuinbouwbedrijf Koppert Cress als haas in de marathon](#)
- [Partij voor de Dieren reikt oorkonde uit aan Honey Highway](#)
- [Partij voor de Dieren reikt oorkonde uit aan Stichting Natuurrijk](#)
- [Partij voor de Dieren laat stilte spreken tijdens vergadering over bescherming wilde dieren](#)
- [Partij voor de Dieren stelt legale en valse PAS-melders aan de kaak](#)
- [Partij voor de Dieren zet in op verfrissende politiek met lef en akkoord op hoofdlijnen](#)
- [Partij voor de Dieren: niet de vos, maar het Havenbedrijf is hoofdoorzaak teruggang meeuwen in Havengebied](#)
- [Wildopvangcentra in Zuid-Holland in financiële nood](#)
- [Intensieve landbouw bedreigt biodiversiteit](#)
- [Partij voor de Dieren Zuid-Holland kritisch op gebiedsprogramma provincie](#)
- [Partij voor de Dieren Zuid-Holland reageert op nieuw coalitieakkoord](#)

- [Natuurrijke omgeving of luchthavenlawaai?](#)
- [Partij voor de Dieren, SP en D66 willen stop op wrede ganzenvergassing](#)
- [Partij voor de Dieren wil intrekking vergunning Chemours en sluiting van de fabriek](#)
- [Partij voor de Dieren waterschappen én provincies vragen naar waterkwaliteit op Nationale Kraanwaterdag](#)
- [Kritische vragen na verwoestende brand bij afvalverwerking Rotterdam](#)
- [Zorgen over vervuild water door ophoogmateriaal N206](#)
- [Lezingenavond 'Dierenwelzijn in de verduurzaming van de veehouderij'](#)
- [Taboes doorbreken: Partij voor de Dieren vraagt aandacht voor boeren met psychische nood |](#)
- [Partij voor de Dieren Zuid-Holland vraagt opheldering over overtredingen landbouwgif](#)